Det psykiske helsevernets bruk av rettspsykiatriske erklæringer

Ukom

HVA KAN VI LÆRE ETTER ET DRAP BEGÅTT I PSYKOTISK TILSTAND?

Det psykiske helsevernets bruk av rettspsykiatriske erklæringer

Publisert 15. desember 2021

ISBN 978-82-8465-020-3

Rettspsykiatriske erklæringer bestilles av retten. Som regel skjer det etter initiativ fra påtaleadvokaten i politiet.

Erklæringen skal brukes til behandling av straffesaker mot siktede som kan ha vært utilregnelige i gjerningsøyeblikket.

Alle pasienter som er i varetektssurrogat etter straffeprosessloven § 188, 3. ledd, har en sakkyndigerklæring. Det psykiske helsevernet har ikke automatisk tilgang til opplysninger i en rettspsykiatrisk erklæring, men de kan be om den fra politiet. Påtaleadvokaten vil da ta stilling til om de kan gi ut de etterspurte opplysningene i erklæringen.

Ukoms sammendrag fra de rettspsykiatriske erklæringene

Den rettspsykiatriske sakkyndige skriver omfattende og detaljert om Franks personlige forhold. Ukom har derfor valgt å skrive et enkelt sammendrag: Det framgår at Frank i liten grad har greid å følge opp og heller ikke ønsket den behandlingen han er tilbudt. Det psykiske helsevernet har over lang tid oppfattet tilstanden hans som rusutløst psykose, og det har derfor ikke vært grunnlag for å bruke tvang. De sakkyndige vurderer at Frank oppfyller kriteriene for diagnosen paranoid schizofreni. Han har en rekke faktorer som gir utslag på voldsrisikovurderingen. Franks bruk av rusmidler og flere andre forhold i hans situasjon vil øke sannsynligheten for trusler og vold. Ifølge de sakkyndige vil adekvat behandling, støttetiltak og skjerming fra risikosituasjoner redusere sannsynligheten for framtidig vold. Voldspotensialet er til stede også ved optimal behandling, men risikoen vil være betydelig lavere. De konkluderer med at det er grunnlag for å bruke tvang for å sikre at Frank får nødvendig behandling. De mener at tilleggskriteriet i psykisk helsevernloven om alvorlig fare for andres liv og helse styrker indikasjonen for å bruke tvang.

Den rettspsykiatriske erklæringen i saken vi har undersøkt, inneholder opplysninger om at Frank har en langvarig psykoselidelse og omfattende voldshistorikk. Erklæringen inneholder også en oppdatert voldsrisikovurdering.

Politiadvokaten forklarer at overlegen ved sykehuset ble informert om erklæringen. De hadde telefonsamtaler og epostutveksling knyttet til Franks opphold på sykehuset.

I politiets arkiv ligger et brev til sykehuset datert overflyttingsdatoen. Der står det blant annet:
"Det er ønskt innsyn i rettspsykiatrisk erklæring, for å ivareta [Frank] sine helsemessige behov under opphaldet. Vedlagt føl kopi av samandraget i erklæringen s. 37-46 (siste side)."

Nederst i brevet står det:
"Opplysningane blir send med patruljen som skal frakte [Frank] til [sykehuset]."
Sykehuset har ikke journalført mottak av hele eller deler av den rettssakkyndige erklæringen.

Ukoms vurdering av bruken av rettspsykiatriske erklæringer

Sakkyndigerklæringer er ikke skrevet for bruk i det psykiske helsevernet, men inneholder likevel ofte svært verdifulle opplysninger, blant annet om psykose og voldshistorikk.

Det er uklart i hvilken grad opplysningene i den rettspsykiatriske erklæringen ble fanget opp ved sykehuset da Frank ble overført til varetektssurrogat. Erklæringen er ikke omtalt i pasientjournalen. Erklæringens innhold ser ikke ut til å ha blitt særlig vektlagt, selv om den ga viktige opplysninger om pasienten.

Overlegen var i tvil om de rettssakkyndiges diagnostiske vurdering var riktig. Behandlere i det psykiske helsevernet kan være uenige i de sakkyndiges konklusjoner, blant annet om hvilken diagnose den siktede har. Dette bør ikke være til hinder for at sykehuset benytter seg av de faktiske opplysningene i erklæringen, for eksempel når det skal utarbeides en voldsrisikovurdering.

Ukom mener at behandlere i det psykiske helsevernet bør sette seg inn i og nyttiggjøre seg rettspsykiatriske erklæringer med sine opplysninger om diagnostiske vurderinger, voldshistorikk og øvrig kriminalitetshistorikk.

Statens undersøkelseskommisjon
for helse-og omsorgstjenesten

Postboks 225 Skøyen
0213 Oslo
E-post: post@ukom.no
Org nr: 921018924